

Covid-19 Pandemi Sürecinde Evli Bireylerin Evlilik Uyumu ile Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

An Investigation of the Relationship between Marital Adjustment and Empathic Tendency in Married Individuals During the Covid-19 Pandemic

Gülpınar ASLAN

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, Covid-19 pandemi sürecinde evli bireylerin evlilik uyumu ile empatik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Türkiye'nin doğusunda yer alan bir ildeki Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne bağlı Aile Sağlığı Merkezlerine kayıtlı gönüllü 327 katılımcı ile Şubat-Nisan 2021 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu, Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) ve Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde standart sapma, aritmetik ortalama, basıklık ve çarpıklık katsayıları, bağımsız gruplarda t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma kapsamına giren kişilerin %65,1'inin kadın, %33,9'unun 26-35 yaş aralığında, %43,7'sinin üniversite ve üzerindeki eğitim düzeyine sahip olduğu, %51,4'ünün gelir getiren bir işte çalışmadığı ve %46,5'inin aylık gelirlerinin giderlerinden az olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak katılımcıların empatik eğilimleri ile evlilik uyumları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Empatik Eğilim, Evlilik, Evlilik Uyumu.

GİRİŞ

Evlilik kavramı bütün toplumlarda aile kurumunun temeli olarak görülen çok geniş tanımı olan evrensel bir kavramdır ve birçok araştırmacı tarafından farklı yönleriyle tanımlanmaya ve açıklanmaya çalışılmıştır (1,2). Özgüven evliliği, toplumsal ve bireysel olarak bireyin kendini gerçekleştirmesi, insan neslinin devamını sağlayan bir kurum olarak tanımlanmıştır. Bir başka tanıma göre ise evlilik, bireyin mutlu olmak için benliğini bir başkasının benliği ile birleştirmesi sonucu

ABSTRACT

Aim: This study aims to investigate the relationship between marital adjustment and empathic tendency in married individuals.

Material and Methods: This study is descriptive and in nature. It was conducted with 327 volunteer participants who were registered in Family Health Centers affiliated to the Directorate of Public Health in a city located in eastern Turkey between February and April 2021. Data were collected through the Socio-demographic Form, the Empathic Tendency Scale (ETS), and the Marital Adjustment Scale (MAS). Data were analyzed using standard deviation, arithmetic means, skewness and kurtosis coefficients, t-test in independent groups, one-way analysis of variance (ANOVA), and correlation analysis.

Findings: Findings: Of all the participants, 65,1% were female, 33,9% were aged between 26 and 35, and 43,7% had an education of level of university and above. While 51,4% reported that they did not have a wage-earning job, 46,5% had income less than expenses.

Conclusion: In conclusion, a statistically significant, positive, and weak relationship was detected between the participants' empathic tendency and marital adjustment.

Keywords: Empathic tendency, Covid-19, marriage, marital adjustment

kişilik gelişimine katkı sağlayan bir kurum olarak tanımlanmıştır (3, 4).

Evlilikte uyum, eşlerin ortak değer ve amaçlara sahip olmaları, olumlu bir ilişki sürdürebilmeleri, eşlerin birbirleri için pozitif duygu ve düşünceye sahip olmaları, eşler arasında etkili bir iletişim, eşlerin boş zaman etkinliklerinde zevk almaları ve gelir-gider konularında anlaşabilmeleri olarak tanımlanmıştır(5). Birevlilikte, beklentiler ile ilgili olarak görüş ve çabaların birleşmesi (akrabalarla ilişkiler, çocukların öz bakım ihtiyaçlarını birlikte karşılama, ev içi sorumlulukların paylaşımı, boş zamanların birlikte değerlendirilmesi, ortak karar verme ve problem çözme, duyguların ifade edilmesi gibi) evli çiftlerin çatışma ve boşanma olasılığının azalmasını sağlamaktadır (6).

1-Dr. Öğr. Üy., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi/ Sağlık Yüksek Okulu/ Ebelik Bölümü/ Ağrı / Türkiye
E-posta: pinar_goksuguzel@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-1231-4272

Gönderim Tarihi:05.04.2021 - Kabul Tarihi: 03.11.2022

Evlilik uyumuyla ilişkili birçok faktör bulunmaktadır. Bunlardan biri de empatik eğilimdir. Empatinin genel olarak tanımı bireyin kendisini başkasının yerine koyarak herhangi bir durumda o kişinin bakış açısı ile bakması, düşüncelerini doğru şekilde anlayarak duygularını hissetme ve sağlıklı bir iletişim kurabilmesidir (7, 8). Empatik eğilim çiftlerin duygu ve düşüncelerini doğru bir şekilde anlama becerisini arttırarak geribildirimini güçlendirip anlayışı arttırır (9).

İçinde bulunduğumuz Covid-19 salgını toplumun fiziksel sağlığını etkilediği gibi toplumsal bir çok faktörü de (psikolojik, ekonomik, refah) etkilediği görülmektedir. Yine evlilik kurumunun da bu süreçten etkilendiği görülmektedir. Bu süreçte insanlar alışageldikleri önceki yaşam davranışlarını ve alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kalmışlardır (10). Bu yeni döneme alışma ve benimseme sürecinde çiftler üzerinde büyük stres, baskı ve sorunlarda baş göstermeye başlamıştır. Bu sorunlardan en önemlisi de daha önceki yaşam tarzının aksine yeni yaşam tarzına ve davranış değişikliklerine uyum problemidir. Sürece kolaylıkla adapte olan bireylerin yanında bazı bireyler içinde bu durum bir krize neden olarak bir takım sorunları da beraberinde getirdiği görülmüştür. Yeni ve farklı bir yaşam tarzının yaşandığı, evde geçirilen sürenin arttığı, yeni koşullara uyumun söz konusu olduğu bu dönem evli çiftleri de etkilemiştir (11-13).

Bu hassas dönem eşlerin birbirlerine daha çok ihtiyaç duydukları bir süreçtir. Bunun için eşlerin birbirlerini anlayabilmeleri, destek sağlayabilmeleri, sorunları çözümlayebilmeleri ve iletişim kurabilmeleri oldukça önemlidir. Bu doğrultuda bu süreçte evli bireylerin evlilik uyumu ile empatik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Çalışmanın evrenini Türkiye'nin doğusunda yer alan bir ildeki Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne bağlı Aile Sağlığı Merkezlerine Şubat-Nisan 2021 tarihleri arasında başvuran evli kadın ve erkek bireyler, örneklemi ise araştırmaya katılmayı

kabul eden ve araştırma kriterlerine uyan 327 evli kadın ve erkek birey oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu, Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) ve Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan form, cinsiyet, yaş, gelir durumu, sosyal güvence ve hastalık sürecine ait bilgileri sorgulayan toplam 16 sorudan oluşmaktadır.

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)

Empatik Eğilim Ölçeği, Dökmen (1988) tarafından geliştirilmiş kişilerin empati kurma eğilimlerini ölçen likert tipte 20 maddelik bir ölçektir. Bireylerin bütün cevaplara evet demelerini önlemek amacıyla ölçeğin maddelerinin yaklaşık yarısı negatif yazılmıştır. Katılımcılar her madde için 1 den 5 e kadar olan sayılardan birini seçerek görüşlerini belirtirler. Ölçeğin 3, 6, 7, 8, 11, 12, 13 ve 15. maddeleri negatif maddelerdir ve ters olarak puanlanırlar. Ölçekten alınacak minimum puan 20, maksimum puan ise 100'dür. Puanın yüksek olması, empatik eğiliminin yüksek, puanın düşük olması empatik eğiliminin düşük olduğunu gösterir. Ölçeğin Cronbach alpha değeri 0,68 olarak bulunmuştur (14). Bu araştırmada yapılan ölçek analiz sonuçlarına göre ise Cronbach alfa değeri 0,65 olarak bulunmuştur.

Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ)

Locke ve Wallace tarafından 1959 yılında geliştirilmiştir (15). Türkçe'ye uyarlaması Tutarel-Kışlak (1999) tarafından yapılmıştır. Ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, genel uyumu ve anlaşma alanlarını sorgulayan sekiz soru, çatışma çözme, bağlılık ve iletişimi sorgulayan altı sorudan oluşmaktadır. Ölçekten alınacak minimum puan 2, maksimum puan ise 158'dir. Ölçekten alınan puanlar uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için yapılan ölçümlerde Cronbach alfa değeri 0,90 olarak bulunmuştur. (16). Bu araştırmada yapılan ölçek analiz sonuçlarına göre ise Cronbach alfa değeri de 0,70 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmaya katılmayı kabul eden gönüllü katılımcılara Tanıtıcı Bilgi Formu, Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) ve Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ) uygulanarak toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde, SPSS paket programında, standart sapma, aritmetik ortalama, bağımsız gruplarda t-testi, basıklık ve çarpıklık katsayıları, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), grup varyanslarının homojen olmadığı durumlarda Welch ANOVA, Post Hoc analizler için Bonferroni testleri ve korelasyon analizi kullanılmıştır. İstatistik anlamlılık için sınır değer $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

*Normallik testi için Kurtosis ve Skewness değerlerine bakılmıştır. Empatik eğilim ölçeği için Kurtosis değeri 0,435 ile 0,269 arasında Skewness değeri ise -0,320 ile 0,135 arasında değiştiği gözlenmiştir. Evlilik uyum ölçeği için Kurtosis değeri 0,413 ile 0,269 arasında Skewness değeri ise -0,604 ile 0,135 arasında değiştiği gözlenmiştir. Kurtosis ve Skewness değerleri -1,5 ile +1,5 olduğu zaman normal dağılım olduğu kabul edilmektedir (17).

Etik İlkeler

Araştırmaya başlamadan önce üniversitenin Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 22.01.2021 tarih ve E.1557 sayılı Etik Kurul onayı, çalışmada kullanılan ölçekler için yazarlardan izinler ve araştırmaya dahil olan katılımcılardan sözlü onam alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmada, katılımcıların empatik eğilim ölçeği

puan ortalaması $71,69 \pm 7,86$, evlilik uyum ölçeği puan ortalaması $37,57 \pm 6,89$ olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2'de katılımcıların sosyo-demografik özelliklere göre Empatik Eğilim Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği puan ortalamalarının dağılımları görülmektedir. Araştırma kapsamına giren kişilerin %65,1'inin kadın, %33,9'unun 26-35 yaş aralığında, %43,7'sinin üniversite ve üzerinde eğitim düzeyine sahip olduğu, %51,4'ünün gelir getiren bir işte çalışmadığı ve %46,5'inin aylık gelirlerinin giderlerinden az olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim, çalışma durumu ve gelir durumuna göre Evlilik Uyum ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir.

Yaş gruplarına göre empatik eğilim ölçeği puan ortalamaları arasında gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan ileri analiz sonucunda farkın 26-35 yaş ve 36-45 yaş grubundan kaynaklandığı belirlenmiştir. Eğitim durumuna göre empatik eğilim ölçeği puan ortalamaları arasında gruplar arasındaki farkın istatistiksel yönden anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan ileri analiz sonucunda farkın lise ve üniversite üzeri gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir. Çalışma durumuna göre empatik eğilim ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında çalışanların puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Empatik Eğilim Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği Puan Ortalamalarının Dağılımları, Ağrı, 2021

Ölçekler	Madde Sayısı	Min-Max	X±SS	Cronbach Alfa
Empatik Eğilim Ölçeği	20	42-90	71,69±7,86	0,65
Evlilik Uyum Ölçeği	15	16-55	37,57±6,89	0,70

Tablo 2. Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerinin Ölçek Puan Ortalamalarına Göre Dağılımı, Ağrı, 2021

Özellikler	Sayı	%	Empatik Eğilim Ölçeği	Evlilik Uyum Ölçeği
Cinsiyet				
Kadın	213	65,1	71,48±7,72	37,11±6,95
Erkek	114	34,9	72,08±8,12 t=0,662 p=0,509	38,43±6,71 t=1,661 p=0,098
Yaş				
16-25	76	23,3	68,86±8,22	38,51±7,32
26-35	111	33,9	73,26±6,99	38,34±5,53
36-45	77	23,5	73,23±7,01	36,59±7,49
46 ve üzeri	63	19,3	70,46±8,78 F=6,566 p=0,000 2,3>1	36,28±7,53 F(Welch)*=2,080 p=0,105
Eğitim Düzeyi				
Okuryazar	38	11,6	69,94±9,32	37,00±6,80
İlköğretim	67	20,5	69,46±7,98	36,94±6,06
Lise	79	24,2	72,98±7,65	38,67±7,30
Üniversite ve üzeri	143	43,7	72,48±7,25 F=3,717 p=0,012 3,4>2	37,41±7,05 F=0,966 p=0,409
Gelir Düzeyi				
Gelir giderden az	152	46,5	71,03±8,40	37,75±7,06
Gelir gidere eşit	122	37,3	71,85±7,38	37,00±7,19
Gelir giderden fazla	53	16,2	73,22±7,18 F=1,575 p=0,209	38,35±5,58 F=0,806 p=0,448
Gelir getiren bir işte çalışma durumu				
Evet	159	48,6	72,83±8,11	38,11±6,80
Hayır	168	51,4	70,61±7,47 t=2,578 p=0,010	37,05±6,95 t=1,391 p=0,165
Toplam	327	100,0		

*Grup varyanslarının homojen olmadığı durumlarda Welch ANOVA test değerleri alınmıştır.

Tablo 3’de katılımcıların evlilik ile ilgili özelliklerine göre Empatik Eğilim Ölçeği ve Evlilik Uyum Ölçeği puan ortalamalarının dağılımları görülmektedir. Araştırma kapsamına giren bireylerin %50,8’inin anlaşarak evlendiği, %41,6’sının 1-5 yıl arasında evli olduğu ve %47,7’sinin eşi ile arasındaki yaş farkının 0-3 yıl arasında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %79,2’sinin çocuğu olduğu belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların %31,8’inin eşinden fazla düzeyde

destek aldığı ve %36,4’ünün eşinin saygı durumunun fazla düzeyde olduğu belirlenmiştir. Evlilik şekillerine göre empatik eğilim ölçeği puan ortalamaları arasında gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan ileri analiz sonucunda anlaşarak evlenen katılımcıların puan ortalamalarının kendi rızası olmadan görücü usulü ile evlenenlerden daha yüksek olduğu ve farkın bu gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Evlilik ile İlgili Özelliklerine Göre Puan Ortalamalarının Dağılımı, Ağrı, 2021

Özellikler	Sayı	%	Empatik Eğilim Ölçeği	Evlilik Uyum Ölçeği
Eşiniz ile evlilik şekli				
Anlaşarak	166	50,8	72,74±7,10	38,43±6,93
Görücü usulü-Kendi rızamla	119	36,4	71,15±8,15	37,44±6,72
Görücü usulü-Kendi rızam olmadan	23	7,0	67,69±7,51	31,34±6,27
Akraba evliliği	19	5,8	70,78±10,3	38,42±4,28
			F=3,307 p=0,020 1>3	F=7,663 p=0,000 3<1,2,4
Evlilik Yılı				
1-5	136	41,6	70,68±8,02	38,36±6,73
6-10	52	15,9	74,28±7,03	37,51±5,25
11-15	36	11,0	72,63±7,02	35,63±8,65
21 ve üzeri	103	31,5	71,38±8,08	37,23±7,08
			F=2,913 p=0,035	F=1,640 p=0,180
Eş ile yaş farkı				
0-3 yaş	156	47,7	72,24±7,63	37,25±7,03
4-8 yaş	134	41,0	71,08±8,20	38,03±6,36
9 yaş ve üzeri	37	11,3	71,59±7,56	37,27±8,13
			F=0,789 p=0,455	F=0,509 p=0,602
Çocuk olma durumu				
Evet	259	79,2	71,84±8,07	37,11±6,87
Hayır	68	20,8	71,10±7,00	39,30±6,73
			t=0,696 p=0,487	t=2,346 p=0,020
Eşinizin destek olma durumu				
Çok az	31	9,4	70,83±7,01	29,16±8,68
Az	28	8,6	67,46±7,82	32,50±6,41
Orta	101	30,9	71,06±6,68	36,38±4,72
Fazla	104	31,8	71,81±7,84	38,70±5,31
Çok fazla	63	19,3	74,79±9,01	44,01±4,34
			F=4,964 p=0,001 5>2	F(Welch)*=44,524 p=0,000 5>1,2,3,4
Eşinizin saygı gösterme durumu				
Çok az	18	5,5	71,38±6,98	26,72±7,92
Az	16	4,9	66,87±6,14	33,50±5,42
Orta	100	30,6	70,56±6,95	34,70±5,90
Fazla	119	36,4	71,84±7,88	39,23±4,58
Çok fazla	74	22,6	74,09±8,82	42,31±6,25
			F=3,901 p=0,004 5>2	F(Welch)*=29,635 p=0,000 5>1,2,3,4
Toplam	327	100,0		

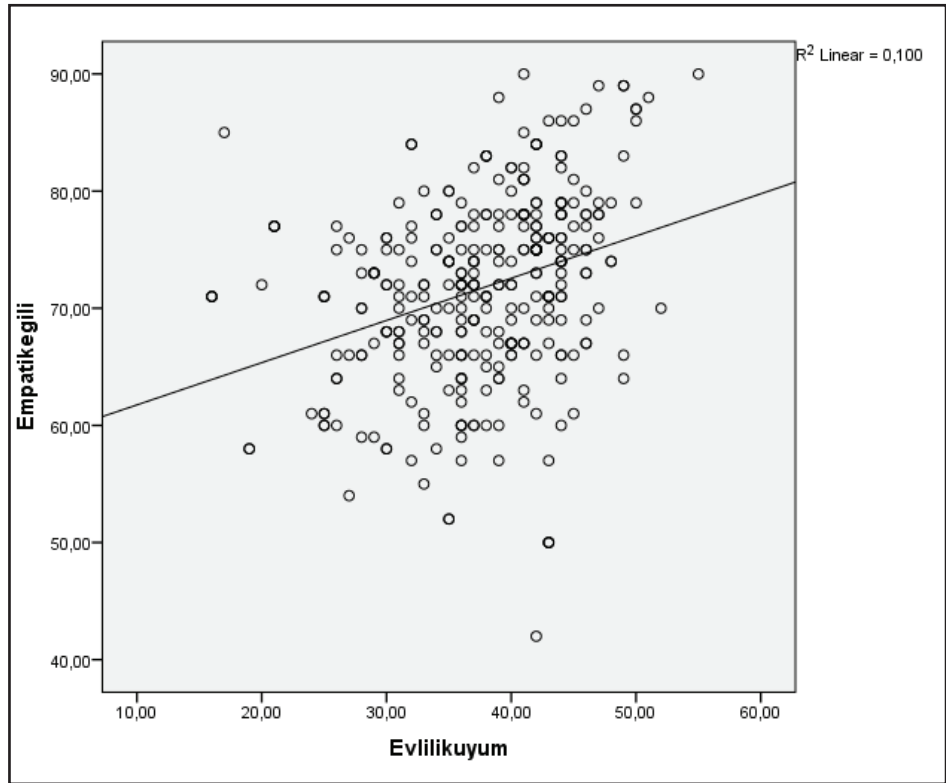
Evlilik şekillerine göre evlilik uyum ölçeği puan ortalamaları arasında gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan ileri analiz sonucunda kendi rızası olmadan görücü usulü ile evlenen katılımcıların puan ortalamalarının diğer tüm gruplara göre daha düşük olduğu ve farkın bu gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir. Çocuk olma durumuna göre evlilik uyum ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında çocuğu olmayanların puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Eş destek durumuna göre empatik eğilim ölçeği puan ortalamaları arasında gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan ileri analiz sonucunda çok fazla destek alan katılımcıların puan ortalamalarının az destek alan katılımcılara göre daha yüksek olduğu ve farkın bu gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Eş destek durumuna göre evlilik uyum ölçeği puan ortalamaları arasında gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan ileri analiz sonucunda çok fazla destek alan katılımcıların puan ortalamalarının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu ve farkın bu gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir. Eş saygı durumuna göre empatik eğilim ölçeği puan ortalamaları arasında gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan ileri analiz sonucunda çok fazla saygı gören katılımcıların puan ortalamalarının az saygı gören katılımcılara göre daha yüksek olduğu ve

farkın bu gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir. Eş saygı durumuna göre evlilik uyum ölçeği puan ortalamaları arasında gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan ileri analiz sonucunda çok fazla saygı gören katılımcıların puan ortalamalarının diğer katılımcılara göre daha yüksek olduğu ve farkın bu gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Empatik Eğilim ve Evlilik Uyumu Ölçek Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki, Ağrı, 2021

ÖLÇEKLER	Empatik Eğilim Ölçeği
Evlilik Uyumu Ölçeği	$r=0,316$ $p<0,001$

Araştırmada, katılımcıların empatik eğilim ölçeği puan ortalaması ile evlilik uyum ölçeği puan ortalaması arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Analizi ile incelenmiş, sonuçlar Tablo 4’de verilmiştir. Katılımcıların empatik eğilimleri ile evlilik uyumları arasında pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki bir ilişki olduğu ortaya çıkmış,

empatik eğilimleri yükseldikçe evlilik uyum ölçeği puanında istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğu belirlenmiştir ($p<0,001$).

TARTIŞMA

Uyumlu evlilik, eşlerin ortak olarak sürdürdükleri hayatı kolaylaştırmada çok önemli bir kavramdır. Bunun için evlilik uyumunu arttırmada ve mutlu bir evlilik oluşturmada çiftler düşündüklerini dile getirmeli ve birbirlerini doğru bir şekilde anlamaları gerekmektedir. Empatik eğilim de bu noktada çiftlerin duygu ve düşüncelerini doğru bir şekilde anlama becerisini arttırarak geribildirimini güçlendirir ve anlayışı artırır. Aksi takdirde çözümlenemeyen problemler nedeniyle gerçekleşen çatışmalar ve anlaşmazlıklar evliliği zedeleyerek zamanla ayrılmalara neden olmaktadır (6). Yapılan bu çalışmanın sonuçları mutlu ve uyumlu evlilikler sağlamada empati kurmanın önemini göstermiştir. Bu bilgiler doğrultusunda aile birliğinin en önemli unsuru olan mutlu evliliklerin zeminini hazırlamada yapılan çalışmanın yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim, çalışma durumu ve gelir durumlarına göre Evlilik Uyum Ölçek puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 2). Çalışmamızın bu sonucu literatüre paralellik göstermektedir (18-20). Bunun ile birlikte tersi yönde anlamlılık gösteren çalışmalarda mevcuttur (21-24).

Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamaları yapılan ileri analiz sonucunda 26-35 ve 36-45 yaş grubunda farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda yaşın artması ile birlikte artan deneyimlerin insan ilişkilerinde empati yapabilmeyi güçlendirebileceği üzerine görüşler bildirilmiştir. Akgün ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada yaşın artması ile empatik eğilimin artış gösterdiği bildirilmiştir (25). Yine Ekinci ve Aybek'in çalışmalarında yaş ile empatik eğilim arasında paralel bir ilişki olduğu belirlenmiştir (26).

Çalışmada lise ve üniversite eğitim durumuna sahip olan katılımcıların empatik eğilim

puanlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan bazı çalışmalarda empatinin sonradan öğrenilebileceğini ve eğitim seviyesi arttıkça empatik eğiliminde artacağı savunulmuştur (27,28,29).

Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamalarının evlilik şekillerine göre istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan ileri analiz sonucunda anlaşarak evlenen katılımcıların puan ortalamalarının kendi rızası olmadan görücü usulü ile evlenenlerden daha yüksek olduğu ve farkın bu gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir. Çalışmamızın bulgusuna benzer araştırma bulgusu bulunamamıştır. Bu durumun, anlaşarak evlenen çiftlerin sorun çözme becerilerini daha aktif olarak kullanmaları ve eşlerin karşılıklı hissettikleri duyguları daha doğru olarak anlayabilmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamalarının evlilik şekillerine göre istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan ileri analiz sonucunda kendi rızası olmadan görücü usulü ile evlenen katılımcıların puan ortalamalarının diğer tüm gruplara göre daha düşük olduğu ve farkın bu gruptan kaynaklandığı belirlenmiştir (Tablo 3). Karadağ (2015), Şendil ve Korkut (2008)'un yapmış oldukları çalışmalarda da görücü usulü ile evlilik yapan kadınların puan ortalamalarının daha düşük olduğu belirlenmiştir (30, 31).

Evlilik Uyum Ölçeği puan ortalamalarının ve Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamalarının eş destek durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Fincham ve Beach'ın yürüttükleri çalışmada evli kadınların eşlerinden aldıkları destek durumuna göre evlilik uyum ve kalitelerinin arttığı gözlenmiştir (32). Yine yapılan başka çalışmalarda eş desteğinin olduğu eşe empati ile yaklaşan çalışmalarda evlilik uyumlarını olumlu etkilendiği bildirilmiştir (33, 34).

Evlilik Uyum Ölçeği puan ortalamalarının ve Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalamalarının eş saygı durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Empatik eğilim ve evlilik uyumunu ele alan çalışmalar incelendiğinde

eşlerine saygı duyan fikirlerine anlayış gösteren empatik puanları yüksek olan çiftlerin evlilik uyumlarının daha iyi olduğu bildirilmiştir (35, 36).

Araştırmada evlilik uyum ölçeği puan ortalamalarının çocuk olma durumuna göre karşılaştırıldığında çocuğu olmayanların puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar çalışmamızın bu sonucu ile benzerlik göstermektedir (20, 37).

Çalışmamızda katılımcıların Empatik Eğilim Ölçeği toplam puan 71,69 olarak bulunmuştur. Yine Evlilik Uyum Ölçeği puan ortalaması da 37,57 olarak bulunmuştur. Literatürde de benzer şekilde sonuçlar belirlenmiştir (37, 38).

Katılımcıların empatik eğilimleri ile evlilik uyumları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı, zayıf bir ilişki olduğu ortaya çıkmış, empatik eğilimleri yükseldikçe Evlilik Uyum Ölçeği puanında istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışmamızın sonucu ile paralellik göstermektedir (34, 36, 37, 39).

Kişisel arası ilişkileri sürdürmek açısından hem kendi duygularının farkında olmak hem de bir başkasının duygusal durumunu anlayabilmek oldukça önemlidir. Duygu ve düşüncelerini rahat bir şekilde ifade eden kişilerde empatik eğilim yüksektir. Bireylerin duygularını ifade şekli ne kadar rahat olursa karşısındaki bireylerin duygularını anlama durumları da o derece yükselir. Duyguların insanlar arası ilişkileri toparlayıcı işlevi de göz önünde bulundurarak evliliklerde eşlerin karşılıklı empatik yaklaşımlarının evlilik uyumları için oldukça önemli olduğu görülmektedir (35, 36).

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak katılımcıların empatik eğilimleri ile evlilik uyumları arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı, zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma; Evliliklerin sürdürülebilir olmasında ve evlilik uyumlarında empati kurma becerilerinin etkinliğini göstermesi

açısından anlamlıdır. Eşlerin evlilik uyumlarının arttırmak amacı ile empati kurma becerilerini geliştirebilecek eğitimlerin yararlı olabileceği düşünülebilir. Empatik eğilimin değiştirilebilir ve geliştirilebilir bir olgu olduğu düşünüldüğünde toplumun her kesimini kapsayan eğitimlerin küçük yaştan itibaren verilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Malkoç G, Güren AS. Evli ve çocuk sahibi çiftlerin evlilik uyumu, evlilik çatışması, yakın ilişki düzeyi ve yalnızlık düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2018;17(33): 225-239.
2. Sakarya E, Dilmaç B. Evli bireylerin evlilik uyum, yaşam memnuniyeti ve yaşam bağlılıkları arasındaki yordayıcı ilişkilerin incelenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi* 2018; 2(1): 1-11.
3. Özgüven İE. *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları 2000.
4. Hayward M, Zhang, Z. Gender, the marital life course, and cardiovascular disease in late midlife. *Journal of Marriage and Family* 2006; 68(3): 639-657.
5. Yalçın H. Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Journal of Research in Education and Teaching* 2014; 3(1): 250-261.
6. Kublay D, Oktan V. Evlilik uyumu: Değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2015; 5(44): 25-35.
7. Aaron RV, Benson TL, Park S. Investigating the role of alexithymia on the empathic deficits found in schizotypy and autism spectrum traits. *Personality and Individual Differences* 2015; 77: 215-220.
8. Dökmen Ü. *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. 1. Baskı, İstanbul: Ögünç Ofset 1994; 5-26.
9. Soylu Y, Kağmıcı DY. Evlilik uyumunun empatik eğilim, iletişim ve çatışma çözme stillerine göre yordanması. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal* 2015; 5(43).
10. Kimter N. Covid-19 günlerinde bireylerin psikolojik sağlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 2020; 574-605.
11. Brooks SK, Webster RK, Smith LE, Woodland L, Wessely S, Greenberg N, Rubin GJ. El impacto psicológico de la cuarentena y cómo reducirla: revisión rápida de las pruebas. *Lancet* 2020; 395: 912-20.
12. Qiu J, Shen B, Zhao M, Wang Z, Xie B, Xu Y. A nationwide survey of psychological distress among Chinese people in the COVID-19 epidemic: implications and policy

recommendations. *General psychiatry* 2020; 33(2).

13. Wang C, Pan R, Wan X, Tan Y, Xu L, Ho CS, Ho RC. Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. *International journal of environmental research and public health* 2020; 17(5): 1729.

14. Dökmen Ü. Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 1988; 2(1-2): 155-190.

15. Locke HJ, Wallace KM. Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage and Family Living* 1959; 21, 251-255.

16. Tutarel Kışlak Ş. Evlilikte uyum ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *3P Dergisi* 1999; 7(1): 50-57.

17. Fidell S, Tabachnick B, Mestre V, Fidell L. Aircraft noise-induced awakenings are more reasonably predicted from relative than from absolute sound exposure levels. *The Journal of the Acoustical Society of America* 2013; 134(5): 3645-3653.

18. Jose O, Alfons V. Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex & Marital Therapy* 2007; 33: 73-85.

19. Demir D. Evlilik Uyumu ile Bağlanma Stilleri ve Kişilerarası Problem Çözme Davranışı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi, 2016.

20. Kublay D. Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, 2013.

21. Tutarel Kışlak Ş, Çabukça F. Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum* 2012; 2(5).

22. Nalbant H. Evlilik Uyumunun Yordayıcılarından Ahlaki Olgunluk ve Değerler. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat: Gazi Osman Paşa Üniversitesi, 2017.

23. Yalçın H. Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2014; 3(1): 250-261.

24. Şendil G, Korkut Y. Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları* 2008; 28: 15-34.

25. Şahin ZA, Özdemir FK. Determination of communication and empathy skill levels of nurses. G.O.P. Taksim E.R.H (Education and Research Hospital). *JAREN* 2015; 1: 1-7.

26. İkinci Ö, Aybek B. Öğretmen adaylarının empatik ve

eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online Elektronik Dergi*, 2010; 9(2): 816- 827.

27. Karataş Z. Eğitim fakültesi öğrencilerinin empatik becerileri ve benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2012; 23: 97-114.

28. Karaca A, Açıkgöz F, Akkuş D. Eğitim ile empatik beceri ve empatik eğilim geliştirilebilir mi? Bir sağlık yüksekokulu örneği. *ACU Sağlık Bil Derg* 2013; (4):118-122.

29. Yayıcı L. Üniversite öğrencilerinde empatik eğilim ve etkileşim kaygısı arasındaki ilişki. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi* 2018; 10(18): 221-238.

30. Karadağ Ş, Evlilik uyumu ilişkisinde aile içi iletişimin rolü: Konya örneği, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2015.

31. Şendil G, Korkut Y. Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları* 2008; 28: 15-34.

32. Fincham F, Beach SR. Forgiveness and marital quality: Precursor or consequence in well-established relationships? *The Journal of Positive Psychology* 2007; 2(4): 260-268.

33. Brown E, Orbuch TL, Bauermeister JA. Religiosity and marital stability among Black American and White American couples. *Family Relations* 2008; 57(2): 186 – 197

34. McDonald JE, Olson JR, Lanning AH, Goddard HW, Marshall JP. Effects of religiosity, forgiveness, and spousal empathy on marital adjustment. *Marriage & family review* 2018; 54(4): 393-416.

35. Fife ST, Weeks GR, Stellberg Filbert J. Facilitating forgiveness in the treatment of infidelity: An interpersonal model. *Journal of Family Therapy* 2013; 35(4): 343–367.

36. Chung M. Pathways between attachment and marital satisfaction: The mediating roles of rumination, empathy, and forgiveness. *Personality and Individual Differences* 2014; 70: 246–251.

37. Adempira N. Yetişkinlerde Evlilik Uyumu ile Empatik Tutum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2020.

38. Şipit G. Yetişkin Bireylerde Bağlanma Stillerinin Duyguları İfade Etme Şekilleri ve Empatik Eğilim Yeteneklerine Etkileri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2019.

39. Tutarel Kışlak Ş, Göztepe I. Duygu dışavurumu, empati, depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2017; 3(2).